

SCOPURILE PROGRAMATICE ALE PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT DIN MOLDOVA

Constituindu-se la 13 mai 1990 în orașul Chișinău ca un partid atașat la ideile general-democratice și la afirmarea suveranității naționale a republicii, Partidul Social-Democrat din Moldova își reafirmă năzuința de a continua cursul politic ales, pronunțându-se și de acum înainte pentru realizarea celor două scopuri programatice fundamentale: democrația și o independență de stat reală.

Autodeterminarea

Fiind conștient de existența diferitor căi istoricește condiționate de lichidare definitivă a urmărilor pactului fascist-comunist Molotov-Ribbentrop - realizarea independenței politice (statale) a Republicii Moldova sau unirea ei politică cu România - P.S.D.M. consideră că, oricare ar fi opțiunea, ea trebuie să se bazeze pe un democratism consecvent și pe respectarea necondiționată a drepturilor omului.

Partidul este convins că principiile dreptului internațional modern pot fi realizate pe teritoriul republicii numai în asemenea condiții. Ținând seama de particularitățile sociale, morale, psihologice și etno-demografice ale populației, particularități formate începând cu anexiunea din 1812, în special, în ultima jumătate de secol, social-democrații văd în statul democrat independent un garant suficient pentru libertatea persoanei și pentru libertatea poporului.

P.S.D.M. consideră drept bază a realizării dreptului poporului la autodeterminare respectarea principiului autodeterminării persoanei. Nici statul, nici vre-un partid sau vreo grupare politică nu sânt în drept să-i impună omului apartenența lui etnică, la fel cum și pe cea confesională, fiecărei persoane trebuie să i se garanteze dreptul la o autoidentificare etnică (religioasă, lingvistică, culturală) liberă.

Calificând românofobia drept o recidivă a regimului comunist totalitar, orientată spre dezmembrarea artificială a ceea ce constituia pe timpuri un popor și spre opunerea unei părți a lui împotriva celeilalte, social-democrații consideră drept amorală utilizarea ei în calitate de argument în lupta politică. Fiind conștient de comunitatea etnică și de limbă, de același trecut istoric, P.S.D.M. se va pronunța în favoarea măsurilor de integrare spirituală și culturală a Moldovei la România, de intensificare a diverselor relații economice reciproc avantajoase. Partidul consideră că realizarea acestor deziderate poate să contribuie cu maximum de eficiență la renașterea spirituală, socială, economică a populației românești (moldovenești) de la est de Prut.

Dreptul internațional trebuie să servească drept platformă și în relațiile Moldovei cu celălalt stat vecin - Ucraina. P.S.D.M. este de părerea că existența anumitor probleme nesoluționate nu poate constitui un obstacol pentru stabilirea între cele două țări a unor relații multilaterale, precum și pentru instaurarea unei atmosfere de bună vecinătate. Partidul consideră că rezolvarea tuturor problemelor este posibilă numai prin metode civilizate, de drept, cu condiția ca accentul să fie

trecut de pe aspectul teritorial pe aspectul umanitar al procesului de autodeterminare a românilor (moldovenilor) din Ucraina.

Concepând existența Statului Moldovenesc independent, stat lipsit de intenții agresive și bine intenționat față de vecini și față de alte țări, drept o garanție a păcii și a stabilității în zona de Nord-Vest a bazinului Mării Negre, P.S.D.M. subliniază importanța geopolitică a dezvoltării Republicii Moldova în calitate de stat democratic.

Caracterizând starea actuală a societății drept post-totalitarism și, prin urmare, drept o stare susceptibilă de un nou totalitarism, partidul consideră drept sarcina sa de bază promovarea unui curs politic orientat spre contracararea evoluției Moldovei în direcția recidivelor regimului totalitar, fie el de sorginte neocomunistă (de clasă) sau de cea fascistă (național-socialistă, sovină), curs ce va contribui la afirmarea Republicii ca stat de drept.

Prezentul Program de principii politice determină bazele teoretice ale activității P.S.D.M. în perioada de tranziție a Republicii de la post-totalitarism la o societate civilă, de afirmare în țară a unei reale democrații politice, economice, sociale.

Democrația politică

Respingând conceptul totalitar al statului ca instrument de menținere a dominației unui grup social (a unei națiuni) asupra altuia, P.S.D.M. concepe statul democratic ca un mecanism politic sigur de menținere a echilibrului între diverse pături și grupuri sociale - etnice, profesionale, culturale, religioase, teritoriale, etc. - și de coordonare a intereselor lor.

Drept exponent al intereselor unui grup sau ale unor grupuri sociale servește în mod optim partidul politic de tip parlamentar - asociație de cetățeni conștienți de comunitatea concepțiilor lor asupra scopurilor și formelor de dezvoltare a societății, cetățeni care s-au asociat în vederea desfășurării unei activități politice organizate.

P.S.D.M. consideră drept partid orice asociație de cetățeni care relevă interesele unor grupuri sociale, caută să obțină dreptul socialmente recunoscut de a le reprezenta și de a le apăra, precum și coordonează acțiunile sociale ale acestor grupuri, acțiuni ce au scopul de a asigura venirea la putere anume a acestei asociații de cetățeni (în mod independent sau în coaliție cu asociații similare) în vederea realizării propriilor concepții (program) prin mecanismul puterii de stat.

Considerând pluripartidismul drept o posibilitate de armonizare a contradicțiilor sociale și de relevare a calităților personale ale individului și totodată, drept un garant al unei perpetui reînnoiri a structurilor de stat, P.S.D.M. este conștient de faptul că un astfel de institut social poate realmente funcționa numai în cadrul unei societăți civile. Din aceste considerente, partidul, pronunțându-se în favoarea dezvoltării în Moldova a pluripartidismului, consideră că, în condițiile post-totalitarismului, una din sarcinile lui este de a sprijini pe toate căile inițiativele menite să formeze la populația Republicii o conștiință a drepturilor cetățenești.

P.S.D.M. consideră că actualele structuri statale din Republica Moldova sânt de tip sovietic și, prin urmare, sânt de factură totalitară. Fiind practic preluate de la formațiunea statală de tip colonial (de la R.S.S. Moldovenească) ele, după proclamarea independenței Moldovei la 27 august 1991 și după dizolvarea de-jure a imperiului U.R.S.S., cea ce a declanșat procesul de recunoaștere a Republicii în calitate de subiect al relațiilor interstatale, și-au demonstrat cu prisosință ineficiența în calitate de structuri ale unui stat suveran.

Potrivit opiniei partidului, desovietizarea și formarea unor noi și viabile instituții ale puterii de stat a Republicii au pentru existența Moldovei o importanță vitală.

Un pas hotărâtor pe calea desovietizării trebuie să constituie consfințirea constituțională și realizarea în fapt a principiului democratic de separare a puterii de stat în putere legislativă, executivă și judecătorească, precum și legitimizarea în Moldova a drepturilor și libertăților generale ale omului, inclusiv a dreptului la proprietate privată. Rolul decisiv în acest proces trebuie să-l joace adoptarea Constituției (Legii Fundamentale) Republicii Moldova.

P.S.D.M. consideră drept un obiectiv de principiu efectuarea procedurii elaborării și adoptării Constituției de către un organ de factură nesovietică, cum ar fi o Adunare Constituantă aleasă în mod special sau un nou Parlament desemnat cu funcțiile ei, Parlament ales de către cetățenii Moldovei independente.

P.S.D.M. consideră că. Republica are nevoie de un Parlament bicameral profesional, dar nu de un Soviet Suprem, cu denumire schimbată, incapabil prin esența sa să funcționeze ca un organ legislativ. Un asemenea Parlament, ales pe bază de pluripartidism și funcționând pe aceeași bază, va putea asigura un cadru juridic și garanții de drept ferme pentru procesul de democratizare.

Desovietizarea puterii legislative presupune, de asemenea, scutirea ei de funcțiile neadecvate de tutore al organelor executive, al mijloacelor de informare în masă, precum și scoaterea din subordonarea ei a instituțiilor puterii judecătorești.

P.S.D.M. se pronunță pentru crearea unui institut democratic de guvernare prezidențială, consfințit prin alegeri desfășurate pe bază de pluripartidism, văzând în el garantul unei puteri de stat ferme, capabile să transpună în practică politica ce se bucură de susținerea alegătorilor.

P.S.D.M. consideră că puterea prezidențială, acționând ca o putere echivalentă ca legitimitate cu Parlamentul și, prin aceasta, asigurând pentru societate un echilibru al puterilor, poate acționa eficient numai în cazul în care odată cu intrarea în funcție, în urma victoriei electorale, a șefului puterii executive vor fi promovați în structurile ei verticale (Cabinetul de Miniștri) și în cele orizontale (prefecturile) reprezentanți ai partidului (ai unui bloc de partide) care poartă răspunderea politică pentru acțiunile liderului lui în funcția de președinte.

P.S.D.M. va pleda pentru reforma administrativ-teritorială și pentru trecerea Republicii de la actuala împărțire în raioane mici la un sistem de județe mari, văzând în aceasta o condiție obligatorie pentru desovietizarea Moldovei. Partidul consideră, de asemenea, că se impune, în paralel cu constituirea structurilor organelor locale ale institutului de președinție, descentralizarea funcțiilor de conducere, investirea fiecărui județ cu dreptul la o reală autonomie social-economică care poate fi asigurată de organele eligibile locale de autoadministrare.

Conform opiniei P.S.D.M., în cazul unei delimitări constituționale riguroase a competențelor în sfera administrației de stat, descentralizarea după principiul teritorial, când în calitate de subiect al relațiilor interne de stat va acționa județul, avându-și proprii reprezentanți în camera respectivă a Parlamentului, nu numai că ar contribui la o democratizare de esență a Republicii Moldova, dar și ar introduce prin aceasta un principiu consolidator necesar pentru lichidarea tendințelor de separatism.

Partidul se pronunță pentru acordarea unui statut juridic special teritoriului populat preponderent de către cetățenii Republicii Moldova care sânt de origine găgăuză, pentru investirea concetățenilor găgăuzi cu niște drepturi reale în sfera autoadministrării social-economice, autonomiei național-culturale.

Fiind practic unicul partid care încă de la începutul confruntării militare din Transnistria s-a pronunțat împotriva declanșării în țară a unui război civil, pentru ameliorarea prin metode politice exclusiv pașnice a crizei din raioanele de est ale Moldovei, P.S.D.M. consideră că procesul de soluționare constituțională a conflictului din această parte a republicii s-ar putea încheia cu acordarea raioanelor din stânga Nistrului a unui statut de regiune autoadministrată, având drepturi largi în domeniile economic, social, cultural. În opinia partidului, delegarea către organele locale de putere din Transnistria oricăror împuterniciri trebuie să aibă drept condiție principală o respectare garantată pe aceste teritorii a drepturilor și libertăților generale ale omului, a unor drepturi egale pentru reprezentanții tuturor grupurilor etnice din regiune.

P.S.D.M. se va pronunța pentru realizarea principiilor de supremație a legii în toate sferile activității sociale și pentru egalitatea tuturor membrilor societății în fața legii. Totodată, partidul va insista asupra adoptării unor asemenea legi care vor fi în stare să garanteze locuitorilor Moldovei pe întreg teritoriul ei respectarea drepturilor și libertăților individuale, protecția onoarei și demnității fiecărui cetățean al republicii.

Partidul este conștient de faptul că traducerea în viață a acestor principii ale unui stat democratic de drept este posibilă numai în urma creării în republică a unui real institut al puterii judecătorești, cu condiția obținerii unei independențe reale a instanței judecătorești. Fără o reformă radicală a sistemului organelor judecătorești și de ocrotire a dreptului este imposibilă depășirea atitudinii inerente post-totalitarismului de tip sovietic, atitudini caracterizate prin nihilism, prin desconsiderare a legii, manifestată atât de către cetățeni aparte, cit și de către diferite structuri de stat ale Moldovei, precum este imposibilă și combaterea eficientă a corupției persoanelor cu funcții de răspundere și a antilegalismului deșănțat.

P.S.D.M. consideră că reforma organelor de drept trebuie să prevadă în calitate de măsuri urgente crearea în republică a unui sistem judecătoresc de trei niveluri în frunte cu Tribunalul Suprem, includerea organelor arbitrajului de stat într-un sistem judecătoresc unic în calitate de instanță judecătorească economică inițială, instituirea Tribunalului Constituțional, transformarea Procuraturii într-un organ de urmărire penală și de acuzare de stat în judecată.

P.S.D.M. se pronunță pentru anularea pedepsei capitale în favoarea unei astfel de pedepse cum ar fi detențiunea pe viață pentru crime deosebit de grave.

P.S.D.M. consideră că procesul de afirmare a Republicii Moldova în calitate de un stat democratic de drept trebuie să se desfășoare în condițiile unei subordonări obligatorii a activității legislative și a celei judecătorești, față de toate documentele internaționale ce vizează drepturile și libertățile omului.

Partidul se va pronunța în apărarea drepturilor minorităților - a celor etnice, politice, religioase, etc. - și va milita pentru obținerea unor garanții legislative pentru activitatea opoziției, văzând în faptul însuși al existenței unei opoziții legale, încadrate în prevederile constituționale nu numai un indicator al democratismului statului, dar și un factor important pentru o evoluție sănătoasă a societății.

Constatând lipsa institutului de presă independentă în Moldova post-totalitară și considerând drept anormală situația în care mijloacele de informare în masă activează preponderent ca organe ale diferitelor structuri de stat, P.S.D.M. se pronunță pentru crearea garanțiilor economico-legislative pentru formarea unui atare institut, considerând presa independentă nu numai ca o realizare a dreptului omului la libertatea cuvântului, dar și ca una dintre cele mai eficiente surse, alături de cele tradiționale, de control asupra puterii într-o societate democratică și deschisă.

Constatând faptul că Republicii Moldova îi lipsește o politică externă de sine stătătoare, P.S.D.M. se pronunță pentru crearea în locul actualei pseudostructuri ale fostei colonii comuniste a unui asemenea institut diplomatic care ar fi în stare nu numai să corespundă statutului Republicii de stat independent, dar și să promoveze o politică în direcția formării la opinia publică mondială a unei imagini a Statului Moldovenesc adecvate poporului său pașnic și muncitor.

P.S.D.M. este de părerea că o parte componentă a doctrinei de politică externă a Republicii trebuie să constituie, de asemenea, obținerea pe cale diplomatică a unui tratat trilateral interstatat între Moldova, Ucraina și România privind crearea în partea de Nord-Vest a bazinului Mării Negre a unei zone de pace, stabilitate și colaborare. Partidul consideră că, menținându-se asupra teritoriilor zonei jurisdicția politică creată, Moldova în baza unui asemenea tratat ar putea beneficia în aceste raioane de un regim favorizat în domeniul economic și comercial, precum și în sfera relațiilor umanitare.

P.S.D.M. este convins că soluționarea acestei probleme, având la suprafață un aspect politic extern, va influența în mod pozitiv și asupra procesului de constituire a democrației politice interne în Republica Moldova.

Democrația economică

P.S.D.M. consideră că Republica are șansa de a se menține ca stat independent numai cu condiția realizării cu succes a reformei economice radicale și a creării unei economii naționale. În această ordine de idei partidul ține să sublinieze faptul că gradul de democratism al unui stat modern este determinat nu numai de componența instituțională a suprastructurii - a sistemului politic - dar în mod nemijlocit depinde de mecanismul de soluționare a problemei de bază - a problemei democrației economice.

Pornind de la această teză, P.S.D.M. declară drept o direcție prioritară a sa realizarea reformei economice radicale care trebuie să fie orientată spre crearea unor astfel de instituții ale economiei de piață cum ar fi:

- garantarea prin Constituție și legislație a dreptului pentru toate formele de proprietate privată;
- piața de resurse (de muncă, materiale, financiare), de imobil și a hârtiilor de valoare;
- reorientarea funcțiilor organelor de stat în domeniul economic de la cele de directivă și distribuire la funcțiile de reglementare și prognozare;
- crearea sistemului judecătoresc independent și nepărtinitor, precum și a Tribunalului Constituțional.

O caracteristică definitivă a democrației economice (a capitalismului democratic) este distribuția așa-numitei puteri economice la un număr relativ mare de proprietari privați, ceea ce asigură protecția socială a populației și o creștere economică stabilă. Drept condiție hotărâtoare pentru afirmarea în Republică a democrației economice P.S.D.M. consideră efectuarea pe teritoriul ei în timpul cel mai apropiat a privatizării populare a tuturor mijloacelor de producție care decenii la rând formau în exclusivitate monopolul statului socialist totalitar.

Conform opiniei P.S.D.M., mecanismul privatizării în republică trebuie să includă următoarele etape:

- înzestrarea cetățenilor cu Bonuri ale Patrimoniului Național (B.P.N.) - mijloace de plată convenționale nominale care acordă titularului dreptul exclusiv de a procura acțiuni ale întreprinderilor și ale altor obiecte supuse privatizării - în conformitate cu criteriul vechimii de muncă în economia națională a Moldovei;
- transformarea întreprinderilor și ale altor obiecte supuse privatizării în societăți pe acțiuni;
- vânzarea prin licitație a acțiunilor în schimbul B.P.N., lansarea mecanismului pieței hârtiilor de valoare prin punerea în funcțiune a elementului ei structural principal - a unui sistem de Burse de valori creat anume pentru aceste scopuri;
- vânzarea în bază de licitație către persoane fizice și juridice a obiectelor de construcție nefinalizate.

Partidul consideră că efectuarea în Republica Moldova a privatizării prin intermediul mecanismului B.P.N.–Licitație–Acțiuni–Bursa de valori va permite soluționarea următoarelor probleme fundamentale de ordin social economic.

- îi va asigura fiecărui cetățean al Moldovei, care prin munca sa a contribuit la formarea potențialului ei social-economic, dreptul de a deveni proprietar și posibilitatea de a obține astfel o libertate economică relativă baza materială a libertății persoanei;
- va crea, prin intermediul dispersării acțiunilor la un număr maxim posibil de proprietari individuali baza pentru transformarea radicală a orânduirii social-economice și formarea în Moldova a democrației economice;
- va conduce la transformări fundamentale de ordin social-psihologic, îi va întoarce omului simțul de gospodar și stimulentele pentru o muncă productivă, tendința spre competitivitate, va impulsiona tranziția societății de la o stare lumpenizată la o societate civilă cu toate efectele respective;
- va stăvili ruina și va înlesni modernizarea și reorganizarea potențialului industrial și agricol de bază al Republicii;
- va permite rezolvarea fără repercusiuni grave a problemei reformei funciare uneia din cele mai stringente pentru Moldova, luând în considerație gradul de densitate înaltă a populației rurale;
- va rezolva în linii mari problema protecției sociale a locuitorilor republicii în condițiile liberalizării economiei, oferindu-le posibilitatea să primească în calitate de proprietari de acțiuni un venit complementar garantat în formă de dividende;
- va permite, odată cu declanșarea mecanismului pieței de valori și celui al pieței de imobil, să se treacă la valuta națională a Republicii Moldova, nu numai ferind-o de inflație, dar și garantându-i convertibilitatea liberă externă, în funcție de cererea crescândă pe piața mondială de imobil;
- va crea prin intermediul pieței de imobil premise reale pentru investirea masivă în economia Moldovei a capitalului străin.

Partidul se pronunță contra privatizării totale exclusiv în baza rublei, considerând-o nu numai antidemocratică și venind în contradicție cu interesele naționale ale republicii, dar și nefastă din punct de vedere economic. În condițiile superinflației, ale pauperizării crescânde a populației de la sate și orașe, devalorizării definitive a banului sovietic, partidul va califica orice tentativă, indiferent de la ce instanță statală sau forță politică ar proveni ea, de privatizare totală contra rublei drept o crimă îndreptată împotriva poporului Moldovei.

P.S.D.M. consideră mecanismul privatizării în baza B.P.N. ca o posibilitate de realizare a dreptului inalienabil al omului la proprietate privată, ca un pas real în direcția societății șanselor egale.

Fiind un adept al proprietății private asupra pământului și al renașterii în baza acesteia a sistemului gospodăriilor țărănești individuale de tip fermier modern, P.S.D.M., totodată, se pronunță împotriva soluționării pe cale revoluționară a problemei reformei funciare în Moldova, considerând că dizolvarea forțată și imediată a colhozurilor și sovhozurilor comportă nu numai pericolul scăderii bruște a producției agricole în urma dezorganizării ei totale, dar și obiectivizarea conflictelor sociale la sat.

Ținând seama de precumpănirea în Moldova a populației rurale și, totodată, de deficitul resurselor de pământuri cultivabile, partidul vede o posibilitate reală de soluționare a problemei în cauză în transformarea treptată, cu aplicarea mecanismului de privatizare – B.P.N.–Licitatie–Acțiuni–Bursa de valori, a colhozurilor și sovhozurilor în societăți pe acțiuni, garantând ulterior posibilitatea de a ieși din componența lor oricărui membru care ar prefera forma individuală de gospodărire în agricultură.

P.S.D.M. va pleda pentru realizarea, în paralel cu privatizarea, a deetatizării funcțiilor administrative în domeniul economiei și liberalizării ei maxime, pentru crearea unor condiții favorabile de dezvoltare a liberei inițiative private.

În acest scop partidul va sprijini eforturile orientate spre reforma radicală a sistemului fiscal și promovarea unei politici fiscale de avantajare a creșterii capitalului privat, mai ales la etapa de acumulare inițială. Același scop trebuie să urmărească și legislația din domeniul antreprenoriatului, excluzând posibilitatea unor presiuni administrative și aplicarea unor metode extraeconomice de dirijare de către stat a liberei inițiative economice și ocrotind întreprinzătorul particular de samavolnicia autorităților.

Concepând impozitul nu numai ca o îndatorire a cetățeanului față de stat, acesta din urmă asigurându-i garanția constituțională în realizarea drepturilor și libertăților sale, dar și ca una din principalele pârghii de dirijare a economiei de piață, P.S.D.M. consideră că politica fiscală trebuie să stimuleze crearea, în primul rând, a unor întreprinderi private mici și mijlocii care ar aplica tehnologiile de reutilizare a deșeurilor, ar corespunde principiilor de securitate ecologică și s-ar orienta în temei la resursele de materii prime locale.

Totodată, ținându-se cont de particularitățile demografice și de structura teritorială a populației Republicii Moldova, accentul trebuie pus pe dezvoltarea potențialului economic al satelor și al orașelelor, ceea ce ar duce la valorificarea maximală a resurselor de muncă locale.

La descentralizarea economiei și la formarea unei infrastructuri industriale teritorial echilibrate, bazate pe capital privat, este menită să contribuie și o altă pârghie importantă a dirijării de către stat a economiei de piață - politica de investiții și creditare - P.S.D.M. va pleda atât pentru orientarea eforturilor investiționale spre dezvoltarea ramurilor tradiționale de prelucrare a produselor agricole, spre aprofundarea, prin intermediul modernizării, a specializării actuale a economiei Moldovei, cât și pentru investițiile de lungă durată cu caracter de perspectivă orientate în direcția creării tehnologiilor și a unităților de producție cu un înalt grad de eficiență care ar fabrica mărfuri competitive, capabile să reziste cerințelor pieței mondiale.

Politica de stimulare a investițiilor în economia națională a capitalului străin trebuie orientată spre modernizarea potențialului existent și deschiderea unor unități de producție cu înalte capacități științifice și intelectuale. P.S.D.M. va milita nu numai pentru crearea unor reale garanții legislative pentru investitorii străini, dar și pentru formarea unui climat de maximă atracție, care ar asigura un aflus de capitaluri străine în republică - a unui climat care ar presupune, printre altele, următoarele:

- crearea accelerată a infrastructurii economiei de piață cuprinzând un sistem ramificat de burse de mărfuri, de birouri holding, de comerț și intermediere, de bănci comerciale, de diverse centre de cercetări și implementare, de consulting și service, precum și o rețea informațională dezvoltată, etc.;
- un nivel minim al cotelor de impozit, precum și alte înlesniri pentru investitorii străini, în special pentru întreprinderile aflate în posesie străină deplină, dreptul lor deplin de a dispune de sine stătător de profitul obținut;
- crearea în perioada de tranziție la valuta națională a unui sistem național bugetar-financiar echilibrat, consolidat prin funcționarea pieței hârtiilor de valoare, care ar proteja investitorii străini de riscul pierderilor cauzate de inflație.

Liberalizarea economiei și afirmarea democrației economice reprezintă pentru P.S.D.M. nu numai niște condiții hotărâtoare pentru obținerea ireversibilității procesului de democratizare politică a Republicii Moldova, dar și o posibilitate de combatere eficientă a corupției ce a afectat structurile puterii de stat, de dezrădăcinare a unei asemenea moșteniri lăsate de regimul totalitar comunist ca economia obscură.

Democrația economică presupune limitarea legislativă a monopolismului și stimularea diferitelor forme de concurență, ceea ce în mod inevitabil duce la sporirea eficienței producției și la creșterea nivelului de bunăstare a populației. În afară de aceasta, legislația în domeniul liberei inițiative private trebuie să excludă restricțiile administrative și metodele extraeconomice de reglementare de către stat a activității întreprinzătorilor, să-l apere pe producător de samavolnicia structurilor de stat. Guvernul trebuie să reglementeze activitatea economică, în primul rând, cu ajutorul unei politici flexibile de investiții și fiscale.

Democrația economică presupune o dezvoltare durabilă - o dezvoltare economică care asigură satisfacerea necesităților generațiilor prezente fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile cerințe. Componentele esențiale ale unei strategii pentru o dezvoltare durabilă a Moldovei sânt: stabilizarea creșterii demografice, reducerea dependenței de petrol, promovarea resurselor regenerabile de energie, conservarea solului, protejarea sistemelor biologice ale pământului, reciclarea materialelor.

Pe de altă parte, numai creșterea economică care, în doctrina social-economică a P.S.D.M., constituie elementul primordial, fundamental, poate servi drept sursă de finanțare pentru protecția socială - baza formării unei societăți a democrației sociale.

Democrația socială

În concepția P.S.D.M. democrația socială nu este o stare definitivă, perfectă, realizabilă în viitor a societății, ci un sistem de valori care dictează necesitatea creării unor condiții de viață demne pentru om și societate, în care fiecare generație să fie educată din nou în baza valorilor general-umane, proprii întregii omeniri.

Scopul democrației sociale constă în mișcarea către o societate cu șanse egale pentru autoafirmarea fiecărui om, cu garantarea pentru toți membrii ei a condițiilor egale de securitate socială.

Sarcina principală a politicii sociale este, după părerea P.S.D.M., crearea unei societăți libere, echitabile și solidare - cu o cultură și un sistem de ocrotire a sănătății dezvoltate, cu căutări permanente a căilor de umanizare a muncii, de prevenire a șomajului potențial.

P.S.D.M. consideră că politica socială care se limitează la înlăturarea neajunsurilor este o politică inumană și inefficientă. O protecție socială eficientă poate fi doar protecția care se bazează pe profilaxie. Politica socială nu trebuie doar să corecteze sau să atenueze neajunsurile, ci, prognozând viitorul, să făurească.

P.S.D.M. se pronunță pentru o colaborare strânsă cu sindicatele libere în curs de constituire, colaborare în direcția apărării intereselor social-economice ale lucrătorilor angajați. Partidul va sprijini procesul de deetatizare și democratizare a mișcării sindicale din Republica Moldova, de afirmare a unor sindicate cu adevărat independente.

P.S.D.M. pledează pentru conlucrarea cu exponenții oricăror pături și grupuri sociale. Partidul consideră de datoria sa să acorde o atenție deosebită conlucrării cu țărănimea - cel mai numeros grup social, - fiind conștient de faptul că, atâta timp cât nu vor fi rezolvate problemele protecției sociale a sătenilor, asupra Moldovei va plana în permanență pericolul unei puternice explozii sociale. Soluționarea acestei probleme va reclama solidarizarea tuturor păturilor societății - solidarizare fără de care, pe de altă parte, este imposibil progresul social al Republicii.

Valorile ecologice constituie în viziunea P.S.D.M. o parte componentă a democrației sociale. Partidul se va pronunța pentru o asigurare necondiționată a securității ecologice a persoanei, concepând renașterea ecologică a Moldovei nu numai ca o problemă de supraviețuire a poporului ei, dar și, dat fiind caracterul global al crizei mediului ambiant, ca o necesitate de a se încadra ca parte integrantă în mișcarea pentru renașterea ecologică a Europei, a lumii în ansamblu.

Pornind de la acest deziderat, P.S.D.M. va insista asupra includerii în Constituția Republicii a prevederii cu privire la apărarea temelilor vieții naturale și asigurării ei legislative ulterioare. Partidul consideră o astfel de apărare drept o obligație majoră a statului și a societății față de om - parte inconfundabilă și de valoare intrinsecă a naturii.

P.S.D.M. pledează pentru deetatizarea și democratizarea culturii prin intermediul creării unei baze juridice și a unor condiții economice care ar garanta realizarea liberă a tuturor tipurilor de activitate culturală. Conștientizând rolul social al procesului cultural ca o necesitate de asigurare a integrității spirituale a societății, concomitent cu diversificarea continuă a vieții ei spirituale, social-democrației, în conceptul lor despre politica statului în domeniul culturii, se orientează spre realizarea în ordinea priorității a următoarelor funcții sociale ale culturii:

- sporirea toleranței membrilor societății în relațiile lor reciproce individuale și colective;
- creșterea atașamentului lor față de valorile morale general-umane, valorile patrimoniului cultural național, precum și față de valorile proprii oricărei etape concrete de dezvoltare a societății;
- dezvoltarea integrativă a spiritului creator în depășirea problemelor cu care se confruntă societatea.

P.S.D.M. este deschis pentru colaborare pe scara internațională. Intenționând să devină membru cu drepturi depline al Internaționalei Socialiste, al altor asociații obștești internaționale de orientare democratică, partidul va întreține contacte permanente atât cu partidele social-democrate, cât și, în general, cu opinia publică democrată din alte țări.

Etica politică

Cultul forței și al fricii, propagat și împărtășit de societatea comunistă totalitară în calitate de politică de stat, a contribuit la apariția unor viziuni perverse asupra formelor și metodelor de activitate politică, ispitind anumite grupuri de oameni care s-au manifestat activ la începutul

procesului de democratizare la căutarea unor căi directe, de esență, revoluționară, deseori comportând aplicarea violenței, pentru rezolvarea problemelor acumulate. În mod deosebit aceasta s-a manifestat într-un domeniu atât de delicat al relațiilor umane, cum este cel al relațiilor interetnice.

Recunoscând caracterul progresist obiectiv și conținutul, în general, democratic al mișcării de eliberare națională și activând ca unul din exponenții ei, P.S.D.M., încă din momentul constituirii sale, a avertizat societatea asupra pericolului ce le comportă abaterea mișcării de eliberare națională de la cursul general-democratic, frânarea procesului de democratizare în celelalte sfere, în primul rând - în economie.

În condițiile în care conștiința maselor continuă, să fie afectată de stereotipurile mentalității totalitariste, când în unele raioane ale Moldovei sub masca luptei pentru drepturile minorităților naționale forțele anticonstituționale neocomuniste, pornind pe calea scindării teritoriale a republicii, implantează teroarea și frica, când structurile puterii pierd controlul asupra situației în economie, crește pericolul degenerării mișcării de eliberare națională într-o mișcare totalitaristă, apare pericolul real al fascizării ei. Situația se agravează prin faptul că, atât forțele neocomuniste, cât și cele național-șovine, folosind în scopurile lor o frazeologie pseudodemocratică, joacă rolul de luptători pentru drepturile omului sau drepturile poporului, speculează cu lozincile protecției sociale ale populației. Atât unii cât și alții, dând dovadă în persoana liderilor lor de iredesabilitate politică și, deseori, procedând în contradicție cu propriile promisiuni preelectorale, abuzează de încrederea alegătorilor de dragul ambițiilor politice personale.

Imoralitatea multora dintre actualii politicieni, agravată de lipsa obiectivă în societatea post-totalitară a unor repere morale, plasează în prim-planul vieții social-politice din republică problema respectării eticii activității politice.

Rămânând fidel poziției formulate în Declarația principiilor programatice, P.S.D.M. consideră că orice activitate politică trebuie să fie subordonată normelor moralei supreme, dar nu invers.

În activitatea sa practică P.S.D.M. va formula și pe viitor diverse scopuri - pe termen scurt și de perspectivă, moderate și radicale, naționale și sociale, politice și economice. Partidul acceptă scopuri de orice grad de radicalism, drept criteriu de limitare poate servi doar un singur lucru: democratismul căilor folosite pentru realizarea obiectivului propus, corespunderea mijloacelor de activitate valorilor general-umane, dreptului internațional.

P.S.D.M. nu va accepta metodele de activitate proprii forțelor politice totalitare de esență neocomunistă sau șovinst-fascistă care se conduc de principiul "scopul scuză mijloacele". Orice scop, indiferent de intențiile inițiale, este în consecință un rezultat al acelor metode care au fost folosite pentru realizarea lui. Scopul este secundar, primează mijloacele de realizare a lui. Sprijinindu-se pe această axiomă politică a lumii civilizate, partidul va împărtăși în activitatea sa principiul social-democrației vest-europene contemporane "scopul nu înseamnă nimic, mijloacele înseamnă totul".

Prin urmare, oricare ar fi scopurile urmărite de P.S.D.M., metoda fundamentală de realizare a transformărilor sociale, recunoscută de partid, a fost și rămâne reformismul consecvent.

Fiind principialmente antitotalitar, P.S.D.M. se va pronunța pentru înfăptuirea consecventă a reformelor în scopul evitării seismelor sociale care comportă întotdeauna acte de violență spontană. Reformismul exclude orice formă de violență, la fel ca și asemenea transformări sociale care ar putea provoca cataclisme și convulsii sociale violente, revoluții, deoarece acestea conduc inevitabil la instaurarea sau la reinstaurarea dictaturii și a totalitarismului.

P.S.D.M. nu exclude astfel de forme ale activității politice ca grevele, demonstrațiile de protest sau campaniile de nesupunere civilă, dar consideră că însuși faptul folosirii lor vădește existența în societate a unor procese nesănătoase cu un înalt potențial distructiv.

În condițiile existenței unui mecanism bine pus la punct de generare a demagogiei, a promisiunilor false, de adaptare fățarnică la preferințele păturilor lumpenizate ale societății, pentru social-democrați în activitatea lor politică rămân determinante următoarele teze principale:

- P.S.D.M. poartă răspundere pentru propriile acțiuni politice și consecințele lor;
- membri aparte ai P.S.D.M. - în fața organizației lor, partidul în ansamblu - în fața societății;
- folosind tratativele ca formă principală de soluționare a conflictelor sociale, partidul tinde spre un dialog echitabil, care ar exclude exercitarea presiunii cu forța, înaintarea pretențiilor de capitulare sau de lezare sub orice formă a demnității uneia dintre părți;
- pornind de la existența în realitate a unor contradicții obiective, partidul tinde în cadrul dialogului spre depășirea a ceea ce dezbină, spre eliminarea contrariilor și spre o căutare continuă a consensului;
- partidul își demonstrează predispoziția spre compromis și toleranță față de poziția opusă, respectând în mod deosebit poziția minorității;
- aflându-se în opoziție - partidul tinde spre colaborare cu puterea, aflându-se la putere - spre colaborare cu opoziția;
- partidul respectă necondiționat legile, chiar și pe cele evident învechite și antidemocratice, acționează exclusiv prin metode de drept și civilizate;
- partidul evită metodele populiste de câștigare a autorității politice, tinde spre elaborarea unor alternative constructive.

Respingând dictatul unei ideologii dominante, P.S.D.M. nu pretinde la exprimarea intereselor tuturor păturilor societății. Respingând lozinca totalitară a tuturor "marilor" și "micilor" revoluții - "Cine nu e cu noi, - este împotriva noastră", social-democrații se călăuzesc de imperativul democratic "Cine nu este împotriva noastră, este cu noi".

Evitând creșterea numerică artificială și punând în prim-planul activității sale capacitatea de a genera cu forțe mici programe de dezvoltare socială fundamentate științific și corelate cu valorile morale, capacitatea de a apăra eficient și deschis anumite pături ale populației, în primul rând - cele socialmente defavorizate, P.S.D.M. este gata să colaboreze cu:

- lucrătorii angajați, capabili să depășească stereotipurile, care conștientizează necesitatea creării unor sindicate independente;
- țăranii care doresc să țină gospodării particulare pe pământ propriu;
- specialiștii de înaltă calificare care tind să-și îmbunătățească nu numai condițiile proprii de existență, dar și să fie de folos societății, contribuind la evoluția și perfecționarea ei;
- cu întreprinzătorii liberi - atât cu cei care și-au început deja activitatea, cât și cu cei care, dorind să beneficieze de libertatea economică, sânt lipsiți, dintr-o cauză sau alta, de dreptul la șanse egale.

Considerând ideea de maximă toleranță drept un principiu conștient de activitate, P.S.D.M. este deschis pentru toate persoanele libere de prejudecăți și fetișuri sociale, etnice, rasiale, politice, economice, pentru acei locuitori ai Moldovei care recunosc atât necesitatea autodeterminării poporului ei, cât și necesitatea descătușării sociale a tuturor cetățenilor republicii în scopul constituirii unui stat cu adevărat democratic, civilizată, în care ar fi asigurată protecția grupurilor

sociale defavorizate, precum și a tuturor, fără vreo excepție, reprezentanților minorităților naționale, de limbă, culturale, religioase sau de altă natură.

În cadrul colaborării cu orice grupuri și pături sociale, organizații politice sau cetățeni aparține drept punct de reper pentru P.S.D.M. a fost și rămâne combaterea oricăror manifestări de totalitarism.

Social-democrații din Moldova sânt conștienți de faptul că numai prin eforturile comune ale tuturor forțelor de orientare democrată este posibilă depășirea recidivelor totalitarismului și crearea în republică a unei societăți a democrației reale - a societății bazate pe libertate, echitate și solidaritate - în care sânt posibile toate formele de protecție a omului și a comunităților umane: de la protecția națională exprimată în dreptul poporului la autodeterminare și suveranitate de stat, de la protecția etnică ca expresie a garanțiilor drepturilor oricărei minorități naționale care trăiește în cadrul națiunii ce s-a autodeterminat, până la protecția socială a omului, ea fiind unul din aspectele de bază ale echității sociale.

Libertatea presupune libertatea gândiri, cuvântului și a acțiunii. Libertatea pentru noi înseamnă o libertate pentru fiecare, în special pentru cel care gândește altfel decât noi. Libertatea înseamnă independența statului și a poporului nostru.

Echitatea presupune șanse egale pentru fiecare. Libertatea altuia este premisa libertății fiecărei individualități, de aceea libertatea este benevol limitată în interesele omului și ale societății. Echitatea presupune aceeași libertate și egalitate în fața legii, drepturi egale în viața socială și politică, în asigurarea socială. Echitatea necesită posibilități egale în asigurarea cu mijloace de existență, în obținerea proprietății și participarea la conducerea statului, precum și în accesul la valorile culturale.

Solidaritatea înseamnă obligații reciproce ale omului față de om, înseamnă hotărârea de a veni în ajutor, hotărâre care depășește obligațiile juridice. Solidaritatea poate fi numai benevolă, ea nu poate fi impusă cu forța. Fără solidaritate societatea democratică este de neconceput. Solidaritatea este o necesitate pentru cei puternici și un sprijin pentru cei slabi în lupta pentru drepturile lor. Solidaritatea ne amintește că avem nevoie unii de alții.

Noi putem să ne organizăm o viață omenească numai fiind oameni liberi și egali în drepturi - dacă ne vom susține reciproc, recunoscând unii altora dreptul la libertate. Cel care a nimerit la nevoie trebuie să fie sigur că poate conta pe solidaritatea societății. Solidaritatea este o premisă de dezvoltare a personalității fiecărui om, deoarece individualismul solidar, nu cel egoist, se află la baza autodeterminării și a omului și a poporului.